

INCIPIUNT DECRETA GAGI PAPAE

DILECTISSIMO FRATRI Felici episcopo, Gaius.

1

2
3
4
5 *Directas ad nos tuae caritatis epistolas plenas catholicae inquisitionis sollicitudine gratanter accepimus benedicientes dei nostri clementiam, quia tales ex terminis mundi partibus dignatur suis ovibus providere pastores, per quos et pa-*
6 *scuis valeant salutaribus habundare et ab iniqui lupi rapacitate servari, ut insidias nequeant eius subreptionis incurrere. Unde certum est, quia promissae vos beatitudinis gratia subsequatur, quando a vobis caelestium perfectio doctrinarum*
7 *tam votivae sciscitationis perquiritur. Scriptum est enim: Beati, qui perscrutantur*
8 *testimonia eius, in toto corde exquirunt eum. Hoc igitur, frater karissime, propo-*
9 *situm tuae consultationis tota mente tractantes de te quoque provenire confidimus, qui regulam catholicae fidei isdem studes tenere vestigiis, quibus eam in*
10 *apostolica sede cognoscis esse fundatam. Et quamvis sonus eorum toto orbe diffusus et usque ad fines orbis terrae verba eorum distensa dilectionis tuae corda*
11 *Christo probaverunt esse fidelia, tamen si quid ex his in ecclesia, quae tuae gubernationi deo auxiliante commissa est, necdum plena luce claruerit, ad eundem*
12 *fontem, de quo illa salutaris manarat limpha recurritis, id est, quod debita caritate sumus amplexi, quia fiducialiter de his, unde apud eos observantiam esse*
13 *dixistis ambiguam, nostra voluistis responsione firmari. Quapropter dilectionem*
14 *tuam in domino salutantes de singulis, quid iuxta catholicam disciplinam teneat apostolicae sedis auctoritas, subiectis aliquibus etiam sanctorum capitulis regularum te credimus instruendum.*

15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Primum quidem scias paganos et hereticos non posse Christianos accusare aut vocem aestimationis inferre. Deinde NEMO umquam EPISCOPUM APUD IUDICES SAECULARES aut reliquos clericos ACCUSARE PRAESUMAT. Et SI QUIS EPISCOPUS, PRESBYTER AUT DIACONUS VEL QUILIBET CLERICI APUD EPISCOPOS, QUIA ALIBI NON OPORTET, A QUALIBET PERSONA, quae rite recipienda est, FUERINT ACCUSATI, QUI CUMQUE FUERINT, SIVE ILLE SUBLIMIS VIR HONORIS, SIVE ULLIUS ALTERIUS DIGNITATIS, QUI HOC GENUS ILLAUDABILIS INTENTIONIS ARRIPUERIT, NOVERIT PROBATIONIS DOCUMENTA SE DEBERE INFERRE. SI QUIS ERGO CIRCA HUIUSMODI PERSONAS NON PROBANDA DETULERIT, AUCTORITATE HUIUS SANCTIONIS INTELLEGAT SE IACTURAM INFAMIAE SUSTINERE, UT DAMPNO PUDORIS, aestIMATIONIS DISPONENDO DISCAT SIBI ALIENAE VERECUNDIAE IMPUNE INSIDIARI SALTEM DE CAETERO NON LICERE. Nam qualiter ad concilium veniatur, aut qualiter de SUIS REBUS EXPOLIATIS vel EIECTIS a SEDIBUS PROPRIIS aut, qui accusatores sint recipiendi quive non sint, aut qualiter

1 GAGI] read GAI. 23 Primum quidem] in margin: Quod pagani et heretici non possunt Christianos accusare. 25 saeculares] singulares precedes, expugned. 32 disponendo¹] in margin: vel dispendio. 33 saltem] corr. from salutem.

3–22 Directas ... instruendum: H: Vigilius, J³ 1801 (GONZÁLEZ, *Epistolae Decretales* p. 154). 9–10 Beati ... eum: Ps. 118, 2. 23 Primum ... accusare: D: Compare the Reg. eccl. Carthag. excerpta c. 129a (MUNIER, CC 149 p. 231). 24–25 Deinde ... praesumat: See the Lex Rom. Vis. 16.1.2, Epit. Aeg. (HAENEL, Lex Rom. Vis. p. 246). 25–33 Et ... licere: Cod. Theod., 16.2.41 (MOMMSEN/KRÜGER, Theod. Libri XVI 1.2 p. 849 l. 2–p. 850 l. 6). 34–35 suis ... propriis: See Cass., Hist. trip., 7.12.7 (JAKOB/HANSLIK, CSEL 71 p. 406 l. 27–32), and the source codex, St. Petersburg F. v. I. 11 fol. 149rb l. 3 with the annotations ñ |.

24–25 Deinde ... praesumat: Source is BL 2.381e; see also BL 3.153, more distant. 25–33 si ... licere: Source is CA 21–2; BL 3.438 is slightly more distant. See also Pseudo-Sixtus III, J³ †878. 34–35 de ... propriis: Source is either BL 2.381p or CA 10. Many parallel statements in the false decretals: Zeph., J³ †152; Marcell., J³ †327; Iul. I., J³ †442; Felix II., J³ †505; Dam. I., J³ †573).

eiectis et EXSPOLIATIS sint OMNIA LEGIBUS REDINTEGRanda, QUAE eis ablata sunt, quia, PRIUSquam hoc factum fuerit, nullum crimen eis obicere poterit, et qualiter illis induciae post integram restaurationem anniversariae vel sex mensium indulgentiae sint, et qualiter sua omnia licenter et pacifice absque ullius gravi impedimento disponere et suorum amicorum et ecclesiasticorum patrum consiliis uti debeant, sufficienter ab apostolis suorumque decessoribus ac nostris praedecessoribus statutum esse putamus. Super his autem non reor amplius nunc fore disputandum, nisi, si surrexerint talia, quae adhuc non sunt manifesta. Si eorum autem statuta non habueritis, mittite fidelissimos scriptores, qui haec coram fidelibus testibus excipere vobisque reportare sub stipulatione valeant.

4 Ceterum ut satisfaciam consultis tuis de verbo incarnationis et veritatis, quicumque illi sunt ita obcecati et a lumine veritatis alieni, ut verbi dei a tempore incarnationis denegent veritatem, ostendant, in quo sibi Christianum nomen usurpent et cum evangelio veritatis aequa ratione concordent, si per virginis partum aut caro sine deitate aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest evangelista dicente, quod verbum caro factum est et habitavit in nobis, ita negari non potest beato apostolo Paulo praedicante, quod deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Quae autem reconciliatio esse posset, qua humano generi repropitiaretur deus, si hominis causam mediator dei hominumque non susciperet? Quae vero ratione veritatem mediatoris impleret, nisi, qui in forma dei aequalis est patri, in forma servi particeps esset et nostri, ut mortis aculeus unius praevaricatione contractus, unius morte, qui solus morti nihil debuit, solveretur? Effusio enim iusti sanguinis Christi tam fuit dives ad pretium, ut, si universitas captivorum in redemptorem suum crederet, nullum diaboli vincula retinerent, quoniam, sicut apostolus ait: Ubi habundavit peccatum, superhabundavit gratia. Et cum sub peccati praeiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis quam debitum servitutis. Quam itaque sibi in huius sacramenti praesidio spem relinquunt, qui in salvatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant, quo sacrificio reconciliati, dicant, quo sanguine sunt redempti. Quis est, ut apostolus ait, qui tradidit semetipsum oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis? Aut quod umquam sacrificium sacratius fuit quam, quod verus et aeternus pontifex altari crucis per immolationem suae carnis imposuit? Licet in conspectu domini preciosa iustorum mors fuit, nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas. De fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiae, non dona iustitiae, singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persolvit, cum filius hominis unus dominus noster Iesus Christus, qui vere erat agnus immaculatus, exstiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat: Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Fides etenim iustificans impios et creans iustos ad humanitatis retracta participium in illo adquiret salutem, in quo

39 gravi impedimento] *corr. from* grave impedimentum. 46 Ceterum ut] *in margin*: De his, qui verbi dei a tempore incarnationis denegant veritatem. 55 Quae] *read* Qua. 57 praevaricatione] *corr. from* predicatione. 73 crucifixi] *over erasure*.

36 omnia ... quae: *D: Synodus Palmaris c. 17 (3) (MGH Auct. ant. 12 p. 427 l. 20–p. 428 l. 2).* 46–181 quicumque ... gloriandum: *Q/H: Leo I., J³ 1092 (SCHWARTZ, ACO 2.4, n. 104 p. 114 l. 28 – p. 118 l. 29).* 51 verbum ... nobis: *Ioh. 1, 14.* 54–55 deus ... sibi: *2 Cor. 5, 19.* 57–58 qui ... esset: *see Philipp 2, 6–7.* 62–63 Ubi ... gratia: *Rom. 5, 20.* 67–68 tradidit ... suavitatis: *Eph. 5, 2.* 70–71 in ... fuit!: *see Ps. 115, 15.* 76–77 Cum ... meipsum: *Ioh. 12, 32.*

36 exspoliatis ... quae: *Source is BL 3.116.*

80 *solus homo se invenit innocentem, liberum habens per gratiam dei de eius poten-*
tia gloriari, qui contra hostem humani generis in carnis nostrae humilitate con-
gressus his victoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphavit. Licet ergo in
uno domino nostro Iesu Christo vero dei atque hominis filio verbi et carnis una
 85 *persona sit, quae inseparabiliter atque indivisae communes habeat actiones, in-*
telligendae tamen sunt ipsorum operum qualitates, et sic vere fidei contempla-
tione cernendum est, ad quae provehatur humilitas carnis, et ad quam inclinatur
altitudo deitatis, quid sit, quod caro sine verbo non agit, et quid sit, quod verbum
 90 *sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia nec conciperet virgo nec pareret,*
et sine veritate carnis obvoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia
non adorarent magi puerum stella indice declaratum, sine veritate carnis non
iuberetur transferri in Aegyptum puer et ab Herodis persecutione subduci. Sine
 95 *verbi potentia non diceret vox patris missa de caelo: Hic est filius meus dilectus,*
in quo mihi complacuit, ipsum audite, et sine veritate carnis non protestaretur
Iohannes: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potentia non
fieret redintegratio debilium et vivificatio mortuorum, et sine veritate carnis nec
 100 *cibus ieiuno nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi potentia*
non se dominus patri profiteretur aequalem et sine veritate carnis non idem
 95 *diceret patrem se esse maiorem, cum catholica fides utrumque suscipiat,*
utrumque defendat, qui secundum confessionem beati Petri apostoli unum Chris-
tum dei filium et hominem credit et verbum. Quamvis itaque in illo, ex quo in
utero virginis verbum caro factum est, nihil umquam in utraque formam aliquid
 100 *divisionis extiterit et per omnia incrementa corporea unius personae fuerint*
totius temporis actiones. Ea ipsa namque, ut ita dicam, quae inseparabiliter facta
sunt, nulla commixtione confundimus, sed quid cuius formae sit, ex operum qual-
itate sentimus. Dicant ergo isti hypocritae, qui caecis mentibus lumen volunt reci-
 105 *pere veritatis, in qua forma crucis ligno dominus maiestatis Christus adfixus sit,*
quid iacuerit in sepulchro et revoluto monumenti lapide, quae tertia die caro
 105 *resurrexerit. Et quia post resurrectionem suam non credentes quosdam discipulos*
arguebat et hesitationem cunctantium confutabat, cum diceret: Palpate et videte,
quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere, et apostolo Tho-
 110 *mae: Infer manum tuam in latus meum et vide manus meas et pedes, et noli esse*
incredulus, sed fidelis, quia utique manifestatione corporis sui iam hereticorum
 110 *mendacia destruentur, ut universa ecclesia Christi innovando doctrinis hoc non*
sibi dubitaret credendum, quod apostoli susceperant credendum. Ac si in tantam
lucem veritatis tenebras suas haeretica obturatio non relinquit, ostendant, unde
 115 *sibi spem vitae polliceantur aeternae, ad quam nisi per mediatorem dei et homi-*
 115 *num hominem Iesum Christum non potest perveniri. Sicut enim ait beatus Petrus*
 115 *apostolus: Non est aliud nomen datum hominibus sub caelo, in quo oporteat nos*
 115 *salvos fieri, nec est redemptio captivitatis humanae, nisi in sanguine eius, qui*
 115 *dedit semetipsum redemptionem pro omnibus, et qui, sicut predicat apostolus*
 115 *Paulus: Cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo,*

64r

85 efficit] *corr. from* efficitur. 87 indice] *corr. from* in die. 96 qui] *read* quae. 98 utraque] *read* utramque. 105 resurrexerit] *corr. from* rexurrexit. 113 hominum] *corr. from* hominem.

88–90 Sine ... subduci: *see* *Matth. 1, 11 and 13.* 91–92 Hic ... complacuit: *Matth. 3, 17.* 91 Ecce ... mundi: *Ioh. 1, 29.* 95 patrem ... maiorem: *Ioh. 14, 28.* 98–99 qui ... filium: *see* *Matth. 16, 16.* 103 in ... sit: *see* *1 Cor. 2, 8.* 108–109 Palpate ... habere: *Luc. 24, 39.* 110–111 Infer ... fidelis: *Ioh. 20, 27.* 115–116 ad ... perveniri: *see* *1 Tim. 2, 5.* 117–118 Non ... fieri: *Act. 4, 12.* 116 qui¹ ... omnibus: *1 Tim. 2, 6.* 120–126 Cum ... patris: *Philipp. 2, 6–11.*

sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus oboediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod et deus illum exaltavit et donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria dei patris. Cum ergo unus sit dominus Iesus Christus, et verae deitatis veraeque humanitatis in ipso una prorsus eademque persona sit, exaltationem tamen, qua illum, sicut doctor gentium dicit, exaltavit deus et donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ad eam intellegimus pertinere formam, quae ditanda erat tantae glorificationis augmento. In forma quippe dei aequalis erat filius patri et inter genitorem atque unigenitum nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diversitas nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat verbo, quod ei patris munere redderetur. Forma autem servi, per quam impassibilis deitas sacramentum magnae pietatis implevit, humana humilitas est, quae in gloria divinae potestatis evecta est, in tanta unitate ab ipso conceptu virginis deitatis et humanitate conserta, ut nec sine homine divina, nec sine deo ageretur humana. Propter quod, sicut dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate aequalis est deo, dicitur exaltatus, quia inseparabiliter manente unitate personae unus atque idem est et totus hominis filius propter carnem et totus dei filius propter unam cum patre deitatem. Quicquid enim in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui, quae non habuit, conferrentur. Nam secundum potentiam deitatis indifferenter omnia, quae habet pater, etiam filius habet, et quae in forma servi a patre accepit, eadem in forma dei etiam ipse donavit, secundum dei formam ipse et pater unum sunt. Secundum enim formam servi non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius, qui misit eum, secundum formam dei, sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit et filio habere vitam in semetipso. Secundum formam servi tristis est anima eius usque ad mortem. Et idem ipse est, sicut apostolus praedicat, et dives et pauper: dives, quia evangelista dicente: In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum, hoc erat in principio apud deum, omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil; pauper vero, quia propter nos verbum factum est caro et habitavit in nobis. Quae autem est eius exinanitio, quaeve paupertas, nisi formae servilis acceptio, per quam verbi maiestatem vel acta dispensatio humanae redemptionis impleta est? Nam quia captivitatis nostrae resolvi originalia vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis nostraeque naturae, quem peccati praeiudicia non tenerent, et qui immaculato sanguine suo cyrographum loetale dilueret, sicut ab initio erat divinitus praeordinatum, ita est in plenitudine temporis perfectum, ut multis modis significata promissio in diu expectatum veniret effectum, nec posset esse ambiguum, quod continuis testificationibus semper fuerat nuntiatum. In magno autem sacrilegio se versari hereticorum manifestat impietas, cum spetie deitatis honorandae humanae carnis in Christo denegant veritatem, et religiose existimant credi, si dicatur in salvatore no-

119 formam] *corr. from forma.*   **120** patri usque] *over erasure.*   **122** nomen¹] -n *over erasure.*   **126** qua] *corr. from quia.*   **127** nomen²] *excellit follows, expunged.*   **133** gloria] *gloria*.*   *potestatis] corr. from potestis.*   **134** deitatis] *read deitate.*   **136** sempiternitate] *corr. from sempnitate.*   **151** maiestatem ... acta] *read maiestate velata.*   **158–159** testificationibus] *corr. from iustificationibus.*

137–138 Propter ... crucifixus: *see 1 Cor. 2, 8.*   **142** ipse² ... sunt: *see Ioh. 10, 30.*   **145–146** non ... eum: *see Ioh. 5, 30.*   **146–147** pater ... semetipso: *Ioh. 5, 26.*   **147–148** tristis ... mortem: *Math. 26, 38.*   **148–149** et ... pauper: *see 2 Cor. 8, 9.*   **149–151** In ... nihil: *Ioh. 1, 1–3.*   **151–152** verbum ... nobis: *Ioh. 1, 14.*   **156–157** qui ... dilueret: *see Col. 2, 14.*

stro verum non esse, quod salvat, cum ita secundum promissionem omnia saecula
percurrentem mundus sit deo reconciliatus in Christo, ut, nisi verbum dignaretur
caro fieri, nulla posset caro salvari. Omne enim sacramentum fidei Christianae
165 magno, ut heretici volunt, decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mendacio pu-
tatur latuisse fantasmatis. Non ergo quisquam sibi erubescendum existimet Chri-
stianus de nostri in Christo corporis veritate, quia omnes apostoli apostolorum-
que discipuli et praeclari ecclesiarum quique doctores, qui ad martyrii coronam
vel ad confessionis meruerunt gloriam pervenire, in huius fidei lumine splendue-
170 runt consonis ubique sententiis intonantes, quod in domino Iesu Christo deitatis
et carnis una sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudine, qua divino-
rum voluminum portione heretica impietas se aestimat adiuvari, quae veritatem
negat corporis Christi, cum hanc non lex testificari, non propheta praecinere,
non evangelia docere, non ipse destiterit Christus ostendere? Quaerant per om-
nem seriem scripturarum, quo tenebras fugiant, non quo verum lumen obscurent,
175 et per omnia saecula ita veritatem inveniunt coruscantem, ut magnum hoc mira-
bile sacramentum ab initio videant creditum, quod est in fine completum. De quo,
cum sanctarum litterarum nulla pars sileat, sufficit quaedam consona veritatis
signa posuisse, quibus diligentia fidei in splendidissimam latitudinem dirigatur et
sincera intellegentia luce prospiciat, quod in filio dei, qui se incessabiliter filium
180 hominis et hominem profitetur, non sit Christianis erubescendum, sed constantis-
sime gloriandum, quoniam, sicut ait beatus apostolus: Magnum est pietatis sacra-
mentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit an-
gelis, praedicatum est gentibus, creditum est in hoc mundo, assumptum est in
gloria.

185 De episcoporum vero et presbyterorum diaconorumque et sequentium clerico-
rum ordinationibus, sanctos apostolos et successores eorum ac praecipue Anacle-
tum et praeterea alios sufficienter statuissse cognoscimus. Et idcirco non est ne-
cesse nos replicare, nisi quod illi non statuerunt. Illud tamen nos statuentes vobis
et omnibus servare mandamus, ut ad ordines ecclesiasticos sic ascendant in eccle-
190 sia, qui ordinari merentur, id est, si quis episcopus esse meretur, sit primo *hostia-*
rius, deinde *lector*, praeterea *exorcista*, inde sacretur accolitus, demum vero *sub-*
diaconus, deinde *diaconus* et postea *presbyter*, et exinde, si meretur, *episcopus*
ordinetur. Et *regiones*, sicut in hac urbe fecimus, per singulas urbes, quae populo-
sae fuerint, *diaconibus* dividuntur.

195 Et *QUAECUMQUE* difficiles quaestiones per singulas provintias *EXORTAE FUE-*
RINT, semper *AD SEDEM APOSTOLICAM REFERANTUR*. Bene vale, frater, et ora pro
nobis. 6

162 reconciliatus] *added in margin.* 171 se] *added above line.* 177 sanctarum] *corr. from*
scrirum. 178 splendidissimam] *splendissimam Ms.* 179 incessabiliter] *corr. from*
insensibiliter. 182 in¹ ... est²] *added in margin.* 188 Illud tamen] *in margin:* Quomodo debent
ascendere ad ordines ecclesiasticos, qu\i/ ordinari merentur. 193 ordinetur] *added in*
margin. 194 diaconibus] *corr. from diaconus.* 196–197 Bene ... nobis] *added in margin.*

183–186 quoniam ... gloria: *Leo I, J³ 1092 (SCHWARTZ, ACO 2.4 n. 104 p. 119 l. 6–9).* 183–186 Ma-
gnum ... gloria: *1 Tim. 3, 16.* 189–193 ut ... ordinetur: *Lib. pont., Gaius c. 2 (MOMMSEN, MGH Gesta*
pont. Rom. 1 p. 39 l. 10–14). 193–194 Et ... dividuntur: *see Lib. pont., Gaius c. 3 (MOMMSEN, MGH*
Gesta pont. Rom. 1 p. 39 l.15). 195–196 Et ... referantur: *H (also Q/D): Innoc. I., J³ 665 (GONZÁLEZ,*
Epistolae Decretales p. 14).

193–194 Et ... dividuntur: *See Fab. I., J³ †190.* 195–196 quaecumque ... referantur: *See the*
interpolated Hispana, and from there BL 2.381 and 3.109. Parallels in many decretal forgeries:
Anacl., J³ †15 and J³ †17; Zeph., J³ †147; Iul. I., J³ †195; Vigil., J³ 1801 (interp.); Pelag. II., J³ †2056.

7   Data Kl. Marc. *Deocletiano IIII et Constantio II* vv. cc. cons.